

УДК 821.161.2–31.09+929 Ірванець

Галич А.О.,
аспірант,
Луганський національний університет імені Тараса Шевченка

СТІНА В РОМАНІ-АНТИУТОПІЇ О. ІРВАНЦЯ “РІВНЕ / РОВНО (СТІНА)”

У 2001 році в журналі “Кур’єр Кривбасу”, а згодом окремим виданням було надруковано постмодерний роман Олександра Ірванця “Рівне/Ровно (стіна)” [2]. У журнальному варіанті він називався “Рівне/Ровно (Стіна)”. Його автор, Олександр Ірванець (нар. 1961), що входив до літературної групи БУ-БА-БУ, є автором кількох збірок поезій новел і оповідань, п’єс. “Рівне/Ровно (Стіна)” його перший роман. Відповідаючи на запитання кореспондента газети “Україна молода”, Олександр Ірванець сказав: “Це для мене було найважче з усього що я досі написав – найважче і фізично, і морально. Найближчі рік-два навряд чи я напишу новий роман, у мене буде відкат до драматургії, тому що поки я писав роман, я замислив кілька цікавих сюжетів, які можна розгорнути саме в драматургії” [5, 6]. Продовжуючи розмову про роман, автор зазначив, що в нього “в чернетках залишилося ще багато невикористаних різних персонажів”, які він збирається вставити “в ту версію, яку видасть “Кальварія”. Це не буде інший роман, він буде просто трішки доповнений, буквально на декілька сторінок, загальної структури тексту це не змінить і загального звучання теж. Щоб писати велику прозу, треба мати внутрішній моральний спокій, угоду з самим собою укласти, і тоді воно вдається...” [5, 6].

За жанром “Ровно/Рівне (Стіна)” – це роман-антиутопія. У ньому є алюзії, що нагадують улюблені твори О. Ірванця – романи-антиутопії Володимира Войновича “Москва 2042” та “Пригоди солдата Чонкіна”, Дж. Оруелла “1982”. Події Ірванцевого роману нагадують своєрідний футуристичний прогноз можливого майбутнього України. Якщо вірити письменнику, Україна, можливо, знову буде розірвана на дві частини – Західну Українську Республіку (ЗУР), і Соціалістичну Республіку України (СРУ), у яких буде протилежний суспільний устрій, а місто Рівне виявиться розділеним Стіною, подібною до тієї, що в роки холодної війни розділила навпіл Берлін. Така гіпотетична ситуація – поділу українського міста Рівне – на дві частини з різним суспільним устроєм у кожній лягла в основу сюжету твору Олександра Ірванця.

Головним героєм його роману є письменник Шлойма Ецірван, життєвий і творчий шлях якого в багатьох моментах нагадує біографія самого митця, про що він говорив так: “Я робив його (головного героя. – А.Г.) десь відсотків на 80 собою” [5, 6]. На запитання журналістки цього видання Валентини Клименко, “чому ти вирішив його зробити єврейської національності?” – О. Ірванець відповів контрзапитанням: “Ти десь чула єврейське прізвище Ецірван?” [5, 6]. Далі він пояснив: “Шлойма – це є ідишна форма імені Саша, Шура. Тут є багато пояснень. По-перше, коли сходяться двоє чи троє українців за пляшкою, вони починають що робити? Шукати жида. Я вирішив почати пошук із себе, і пошуки успіхом не увінчались. По-друге, хто такий єврей? Єврей – це чужинець. І тут я хочу навести,

можливо, не дуже точну цитату із Марини Цвєтаєвої: “У цьому християнському світі поети – жи́ди”, тобто поети – інакші. І оце неприйняття, нерозуміння, він жид, може не за національним своїм коренем, він інакший. До речі, він інакший і в західному секторі теж, хоча, може, мені цього не вдалось так чітко прописати. Але це видно в тій фінальній сцені в театрі, коли він встає і намагається виголосити якусь попереджувальну, застережну промову, і над ним сміються, йому аплодують: ха-ха, як дотепно, автор вирішив ще свої три копійки втулити перед прем'єрою. Ось у цьому плані він, звичайно, жид” [5, 6]. Наділивши героя власним ім'ям і по батькові, відправивши його в місто дитинства та юності, Олександр Ірванець зробив його “вічним жидом, який приречений волочитися по землі”, що і робить його герой – “він волочиться рідним містом туди і назад” [5, 6].

Центральним образом роману Олександра Ірванця є Стіна, асоціонім з надзвичайно глибоким багатозначним імпліцитним змістом. Пояснюючи свій задум, Олександр Ірванець писав, що в пострадянську добу “кожне місто і кожне село в Україні перегороджені і розділені на східний і західний сектори в широкому значенні, і навіть майже в кожній людині сьогодні є оця внутрішня стіна” [4, 18]. Письменник згадував, що ще 1995 році в Берліні німець Олаф Мунсберг, якому присвячений роман “Рівне / Ровно (Стіна)”, водив його “по периметру вже тоді не існуючої стіни і показував різницю – дивись, оце східний Берлін, а це вже західний, це знов східний” [5, 6]. Автор зізнавався, що він жив тривалий час в Москві, Києві, Львові, але в його уяві він міг “розділити тільки Рівне”, оскільки лише це місто він знав топографічно й ментально, “тому що Київ, наприклад, розділити неможливо, Київ ділиться Дніпром на Лівий і Правий берег” [5, 6]. Як один із можливих епіграфів до роману, Олександр Ірванець хотів узяти слова колишнього канцлера Німеччини Гельмута Коля, сказані ним тодішнім радянським керівникам: “А уявіть, що б ви робили, якби Москву розділили стіною” [5, 6].

Уперше читач зустрічається з поділом міста на дві частини в епіграфі до роману, що є розлогою цитатою з неіснуючого “Короткого довідника з економічної географії Соціалістичної Республіки України”, випущеного Політвидавком у 2002 році: “Ровно – обласний центр Соціалістичної Республіки України. Чисельність населення 120 тис. чол. за переписом 2001 р. Розвинуте сільськогосподарське машинобудування, льнопереробна промисловість.

За підтримки та потурання реакційних сил ЗУР (Західноукраїнської Республіки. – А.Г.) і ряду держав Європи західна частина міста насильницьким шляхом відторгнута зі складу СРУ становить окреме політичне утворення під юрисдикцією ООН. Населення Західного сектору Ровно – 150 тис. чол. на вересень 2001 р. Економіці Західного сектору Ровно притаманні всі хиби та недоліки капіталістичної системи господарювання: високе безробіття, інфляція, корупція. Грошова одиниця Західного сектору Ровно – гривня ЗУР. Соц.-демократична партія Західного сектору Ровно – 2,4 тис чол. Давні демократичні та національно визвольні традиції” [2, 7].

Уперше читач зустрічається з асоціонімом Стіна вже на початку роману, коли отримує лист, що дозволяє відвідати своїх рідних у східній частині міста. Героя здивувало, що “у межах одного міста, звідти, з-за Стіни, лист мусив добиратися два тижні” [2, 11]. Розв'язуючи нагальні проблеми, пов'язані з сьогоднішньою прем'єрою його п'єси в Рівненському театрі, режисером якої був відомий німецький фахівець Малувльюрф, а головну роль в якому грала німкеня Ізабелла, Шлойма весь час думав “про дозвіл на в'їзд туди, за Стіну” [2, 17], оскільки “складні в'їзд і виїзд поза межі Стіни (а в Шлойминому випадку йшлося саме про виїзд) регламентувала Тристороння угода про Західний сектор” [2, 17]. Упоравшись з нагальними проблемами, “подумки він був вже там, по той бік Стіни, щодня баченої, такої близької, наявної в житті міста й – неподоланої. Там, у рідному і вже кілька років – чужому місті” [2, 25]. Невдовзі Ерціван, у думках якого щойно виник образ Стіни, опиняється поблизу неї: “...За кількадесять метрів рівнеюкою горизонтальною площиною незрушно стояла вона. Стіна. Вона постала короткої літньої ночі, коли командуванню військ СРУ нарешті обридло протистояння з натовськими підрозділами, які до того зміцнили свої лави бронетранспортерами і кулеметами. Пропускні пости вже існували, була і колюча загорожа по периметру теперішньої Стіни” [2, 26]. Її присутність герой відчуває фізично, спостерігаючи за колючим дротом, що оточував східну частину міста звідусіль. Спостерігаючи за цією спорудою, герой згадував тих “реб'ят” з Луганщини та Дніпропетровщини, Кіровоградщини, Черкащини, які, “її зводили уночі при світлі прожекторів” [2, 26].

Добре знаючи топонімію рідного міста, герой роману бачив, як “одразу за готелем Стіна робила кілька закрутів, спершу праворуч, в бік вулиці Міцкевича, чомусь ніколи й ніким не перейменовуваної, а потім круте коліно ліворуч, по вул. Тольятті, не міста на Волзі, а італійського революціонера, про що вже мало хто й пам'ятав, майже попід самими вікнами відновленого обкому КПУ повертала на північний захід, перетинала річку Устю...” [2, 27]. Побачений зблизька, цей архітектурний витвір викликав у Шлойми Ецірвана спогади про те, як кілька років тому він після прем'єри власної п'єси і бурхливого відзначення цієї події “...загостював і заночував на Ювілейному, щоб прокинутись в іншому місті, в місті з особливим статусом, там, потойбіч Стіни” [2, 33]. З того часу життя героя стало ніби поділене навпіл Стіною. Головний герой згадував, як “з дев'ятого поверху, з-за оббитих фальшивою шкірою дверей із тризначним числом на них ступив... в невідомість – і на довгі дні, місяці опинився за Стіною. Щоб зараз під'їздити до “свого дому”, як давно вже заведено в нас говорити, хоча в цьому домі тобі належать якихось тридцять п'ять – сорок квадратів, вкритих вичовганим блідо-вишневим лінолеумом...” [2, 33].

Перетнувши кордон, Шлойма Ецірван опинився по той бік Стіни. Західна частина міста, яку він щойно покинув, з вікна під'їзду, де жила мати героя, постала в даліні, а на передньому плані виднівся “плаский дах, вкритий руберойдом, завбільшки з футбольне поле, звідки, напевно, видно дахи й телеантени Західного сектору, вежі готелів і ген аж там, далеко, на обрії – будівлі району Ювілейний, вже

не за, а – перед зовнішнім закрутом Стіни” [2, 35]. Опинившись перед дверима квартири, в якій він колись жив, Ецірван пожалкував, що не мав з собою ключів, які “...залишилися висіти на цвяшку в передпокої, там, по той бік Стіни” [2, 35].

Кількахвилинне перебування Шлойми Ецірвана в рідній квартирі стало початком сповненої пригод мандрівки вулицями й парком міста. І скрізь його мандри супроводжувала Стіна. Вона для головного героя постала як мертва істота, поблизу якої, здавалось, зовсім відсутнє було життя, не було видно жодної живої душі, але уважно придивившись, він побачив постаті агентів спецслужб, що ховалися в тіні Стіни: “Під Стіною й побіля неї не було помітно жодної живої душі, та, зиркнувши праворуч-ліворуч, Шлойма зауважив у затінку Стіни виструнчені постаті у плащах кольору хакі, метрів за сто одна від одної” [2, 42].

Мандруючи центральним парком міста, герой знову зіткнувся з образом Стіни, ворожої й, здавалось, нездоланної: “Внизу праворуч, метрів за сто, парк закінчувався, впираючись у Стіну” [2, 71]. І тут знову маячили непорушні постаті в уніформі: “Попід Стіною можна було зауважити темні постаті в уніформі, нерухомо розставлені на однаковій відстані одна від одної”, а “вздовж Стіни по території парку був ще й прокопаний рів, який відділяв чагарники у видолинку від кам'яного бордюра” [2, 71].

Ецірвану, який побачив східну частину міста такою, якою вона була в роки його дитинства і юності, здалося, що, “розташувавшись на пагорбах, східне Ровно задрісно й захланно десятками й сотнями тисяч різних очей позирало з-за Стіни на тихе, сите, вмиротворене західне Рівне, яке розляглося перед ним на площині, аж до самого обр'ю й безжурно дивилось собі не на схід і не на захід, а в безмежне біде поліське небо. Небо тільки й було спільним для двох частин одного міста, і дехто це розумів” [2, 73]. Герой пригадав історію, як один із мешканців східного Ровно прагнув подолати Стіну, як це робили колись мешканці НДР: “Вже на підльоті до Стіни його зауважив наряд міліції і випустив у нього кілька обойм зі своїх табельних “макарових”. Тіло спортсмена поважчало на якихось 100–200 грамів, що не було таким аж серйозним баластом, і тому дельтаплан спокійно перелетів через Стіну на доволі пристойній висоті... Пізніше тіло спортсмена разом з простреленим у кільком місцях літальним апаратом було передано назад, у східну частину міста” [2, 73]. Шлойма Ецірван знав і про інші невдалі спроби здолати Стіну: “Десять у приватному секторі по Млинівській була спроба підкопу під Стіну з території садиби, яка до Стіни впритул прилягала”, а “з боку західного сектора також була спроба перетину Стіни” [2, 74].

Розмова про Стіну триває під час зустрічі Шлойми Ецірвана з першим секретарем обкому Тарасом Панасовичем Манасенком (ім'я якого нагадує довголітнього керівника Рівненщини радянських часів Тараса Івановича Панасенка), який пропонує письменнику допомогти об'єднати місто, відкривши вхід до міської каналізації, яку контролювали війська НАТО: “Письменнику Ецірван! – голос першого секретаря бринів якимось майже урочисто. – Ви не всередині Стіни, а якраз назовні! І ви зробите те, про що ми вас просимо. Виконаєте наше доручення.

Вам і тільки вам випала ця благородна, ви б сказали, шляхетна, місія. Адже й берлінська стіна теж звелася й розвалилася протягом вашого життя. Й кому, як не вам, бути найвідвертішим супротивником усякого роду стін та бар'єрів!.. А ми, зі свого боку, от пригадаєте мої слова, – ми ще замовимо вам п'єсу про падіння стіни. І це буде кращий ваш твір! Але спершу ви мусите спромогтися на вчинок – об'єднати місто” [2, 150].

Повернувшись після багатьох пригод в Західне Рівне, Шлоймі здалося, що він повільно прокидається, “важко, наче з важкого бодуна, точнісінько, як сьогодні вранці, там, далеко, по той бік Стіни” [2, 158]. Йому здається, що “Західному Рівному – кінець. Стіна не впаде, вона просто щезне, розтане в вечірній імлі” [2, 187]. У розпаленій уяві Шлойми Ецірвана виникає фантазмагорична картина, суттю якої є об'єднання його міста, де зникають атрибути західного світу і повертається недалеко радянське минуле: “Зникають, неначе розвіюються, розчиняються в повітрі яскраво ілюміновані вежі п'ятизіркових готелів над містом, раз – і нема їх. “Європейський-Гоф”, “Театральний-Редіссон”, “Холідей Інн”... Щезають ресторани й прогулянкові тераси понад Устею – весь той Гідропарк перетворюється на понуру, заболочену і кримінальну місцину. Бараз побіля Стадіону залишається, але не має вже на ньому ні турків, ні китайців з в'єтнамцями – таких екзотичних, таких яскравих і незвичайних. Без них місто – вже не те. Бо кілька десятків іноземних студентів водного інституту – це лише затуркані азіати, ялові, нездатні створити обличчя міста, додати йому своїх неповторних рис. Один по одному зачиняються дорогі крамниці-бутіки, вмить перетворюючись на пересічні державні установи зі стінами, помальованими олійною фарбою нестерпно ординарних кольорів, з облупленими сходами-переходами, запльованими слиною вдячних і вдоволених відвідувачів” [2, 187].

Олександр Ірванець робить відкритою розв'язку свого роману. Його герой, Шлойма Ецірван, може вставити ключ, що його дав йому перший секретар обкому, і відчинити ворота міської каналізації, щоб пустити у західну частину міста радянські війська і цим самим зробити Рівне єдиним. Але він може зробити й інший вибір, не відчиняти двері каналізації, і тоді, створена в уяві автора Стіна, буде продовжувати тяжіти над Рівнем. В інтерв'ю газеті “Україна молода” Олександр Ірванець наголошував, що місія його героя – об'єднати: “Мене багато хто питає, зробив він це чи ні, я не відповідав і зараз не буду відповідати. Але ця дія є одночасно і злом, і благом, він все-таки об'єднав місто, якщо об'єднав, нехай навіть у такий спосіб. Українські патріоти в Європі після Другої світової війни, оці діди, які там залишилися, пили за здоров'я батька Сталіна, який нарешті забагатівікову історію об'єднав всі етнічні українські землі в одній державі. Це пили затяті мельниківці й бандерівці. Тобто в усякому злі є благо і в усякому благові є зло” [5, 6]. У цьому ж інтерв'ю автор роману “Ровно/Рівне (стіна)” заявив, що спеціально залишив відкритою розв'язку твору: “Я не написав, чи опустив Шлойма Ецірван ручку рубильника. Він міг її опустити, і тоді це буде життя під окупацією, там є інші ниточки для продовження. Знаєш, так знімають американські блокбастери –

“Міцний горішок-2,3,4”, поки не вичерпаються. Там є рукопис Степаниди Доброволець – це чотириста білих сторінок, а він міг бути написаний отим симпатичним чорнилом, якщо його пропрасувати, там проступить текст. Я маю багато різних варіантів продовження” [5, 6].

Асоціонім Стіна, що неодноразово повторюється в творі, який є фактично ключовим тропом, наділений глибоким підтекстом, здобуваючи все нові й нові конотативні значення. Стіна – це не лише бетонна загорожа, що в уяві Олександра Ірванця розділила, як колись Берлін, місто Рівне на дві частини. Мабуть, його Стіна – це той рубіж, що ділить часто навпіл людські серця, людську свідомість, що створені з суперечностей і протиріч. Стіна О. Ірванця – це та основна лінія поділу, через яку проходить сіре буденне радянське минуле і часто не зрозуміле, орієнтоване на захід, майбутнє. Автор свого часу зізнавався, “що східного Ровно є набагато більше, ніж західного Рівного... І так, мабуть, у кожному місті. А про Україну східну, центральну, я взагалі мовчу” [5, 6].

У романі Олександра Ірванця, окрім Стіни зустрічаються ще асоціоніми Дом ідейної роботи, Страшний Суд, Стадіон, Захід, Схід, Жовтий Диявол, створюючи неповторний колорит розділеного навпіл міста. Однак більш цікавим в аспекті нашого аналізу є Д.У.П.А., що є аббревіатурою від “Думально-уніфікуючий променевий агрегат”, який був розміщений в актовій залі Дому ідейної роботи, про завдання якого розповів Шлоймі Ецірвану письменник Зубчик: “Це ДЕ У ПЕ А, – пояснив він скоромовкою. – секретна розробка нашого радіозаводу. Я не маю права цього розповідати, але ви майже свій (Нічого собі! – отетеріло відзначив про себе Шлойма), то ж знайте, що “Д.У.П.А.” розшифровується, як “Думально-уніфікуючий променевий агрегат”. Випромінення, що йде від нього, робить думку колективу одноставною. Над цим винаходом билися кращі фізики й біологи всієї України... Соціалістичної України, як ви розумієте. Поки що випущено два експериментальні зразки – один висить перед нами, а другий забрали до Києва, здається, у Верховну Раду” [2, 127–128]. Вводячи до тексту асоціонім Д.У.П.А, Олександр Ірванець чинить у душі постмодерного мислення, поєднуючи псевдопатріотизм, абсурд і непристойність у цьому багатозначному тропі, який своїми асоціативними зв'язками пов'язує винахід ровенських фізиків і біологів з тоталітарною системою минулого і неможливістю подібних розробок у майбутньому. Очевидно, що саме тому автор обрав на позначення “винаходу” згублене звulьгаризоване слово. Чи не Ірванцева Д.У.П.А. стала прототекстом для Андруховичевої Верхньої і Нижньої Дуп у романі “Дванадцять обручів”.

Роман “Рівне/Ровно (стіна)” має кілька прикладів асоціоніма-капітеля. Для цього автор використовує шрифтові можливості тексту. Зокрема, у романі є “СКОРОЧЕНА СТЕНОГРАМА ВІДКРИТОГО ПОЗАЧЕРГОВОГО ПЛЕНУМУ РОВЕНСЬКОГО ОБЛАСНОГО КОМІТЕТУ КОМУНІСТИЧНОЇ ПАРТІЇ СРУ ЗА УЧАСТЮ ПРЕДСТАВНИКІВ ТРУДЯЩИХ ТА ПРОГРЕСИВНОЇ ІНТЕЛІГЕНЦІЇ МІСТА І ОБЛАСТІ 17 ВЕРЕСНЯ 200* РОКУ” [2, 129]. У даному випадку асоціонім наведено для того, щоб переконати читачів у строгій документальності оповіді в романі, побудованому

на суцільній фантазії і вигадці письменника. Подібну функцію виконує і відозва від учасників урочистого зібрання з приводу возз'єднання міста, яку читає Шлойма Ецірван, спускаючись в ліфті у підвал театру: “МИ, ПРЕДСТАВНИКИ ТРУДЯЩИХ ТА ПРОГРЕСИВНОЇ ІНТЕЛІГЕНЦІЇ ЗАХІДНОГО, ТИМЧАСОВО ОКУПОВАНОГО В МИНУЛОМУ СЕКТОРУ М. РОВНО НА СЬОГОДНІШНЬОМУ УРОЧИСТОМУ ЗІБРАННІ ОДНОГОЛОСНО ПРИЙМАЄМО ТА ГАРЯЧЕ ПІДТРИМУЄМО ДОВГОЖДАННИЙ ВИЗВОЛЬНИЙ РЕЙД ЗБРОЙНИХ СИЛ СРУ, ВНАСЛІДОК ЯКОГО НАРЕШТІ ВІДБУЛОСЯ ВОЗЗ'ЄДНАННЯ НАШОГО БАГАТОСТРАЖДАЛЬНОГО МІСТА...” [2, 179–180]. Асоціонічний зміст тропа посилюється ще й використанням жирного шрифту, який нібито надає особливої вагомості цьому псеводоменту, надрукованому посеред програми сьогонішньої прем'єри вистави у театрі. Таким же жирним шрифтом надруковані і заключні рядки роману, у яких автор прагне переконати читача, що всі події і герої є плодом його письменницької уяви, а саме місто Рівне ніколи не було поділене жодною Стіною: “АВТОР ВВАЖАЄ ЗА ПОТРІБНЕ НАГОЛОСИТИ, ЩО ВСІ ПОДІЇ, ОБСТАВИНИ ТА ПЕРСОНАЖІ, ОСЛОВЛЕНІ В ТЕКСТІ РОМАНУ, ІСНУЮТЬ ЛИШЕ В ЙОГО, АВТОРСЬКІЙ УЯВІ. ЯК САМЕ МІСТО РІВНЕ НІКОЛИ НЕ БУЛО (Й ПОВІК НЕ БУДЕ) РОЗДІЛЕНЕ ЖОДНОЮ СТІНОЮ, ТАК НІКОЛИ Й НЕ ІСНУВАЛО НІКОГО З ОСІБ, ОПИСАНИХ НА СТОРІНКАХ РОМАНУ. І ВЗАГАЛІ – ПРЕКРАСНЕ МІСТО РІВНЕ ОДВІКУ НАСЕЛЕНЕ ВИНЯТКОВО ПРАЦЬОВИТИМИ, ДОБРИМИ, ЩЕДРИМИ ТА ЩИРИМИ ЛЮДЬМИ” [2, 190].

Олександр Ірванець активно використовує асоціоніми і в драматургії, про що свідчить його п'єса “Прямий ефір”, яка має підзаголовок “П'єса на одну дія з роллю для режисера”. У тексті твору трапляються такі асоціоніми як Надзвичайний Комітет, Бюро Надзвичайного Комітету, Центральний Штаб Мультиплундизму, Народний Банк, Центральний Телеграф, Овочева База, Головний Телецентр. Сюжет п'єси будується на телепередачі, мова в якій йде про мультиплундизм, котрий “услід за наркоманією, проституцією, інфляцією та інтерференцією виявилось, що й він притаманний нашому суспільству” [3, 24]. Мультиплундизм – це пастишна назва однієї з політичних течій в українському суспільстві нашого часу, де є чимало абсурдного, незрозумілого, схованого за термінами з непрозорою етимологією, про що свідчить заява Центрального Штабу Мультиплундизму: “Братове і сестри! Багатостраждальний народ наш! Занадто довго віковичний морок темряви клубочється над тобою! Краще твої сини та дочки гибють у цьому морозі без просвітку й надії. І дійсне, правдиве, реальне світло не пробивається до більшості людності... Ага, до більшості людності, трохи змінений правопис. Ім'я цьому світлові – мультиплундизм, вчення, що органічно та природньо накладаючись на психіку й ментальність люду нашого, здатне вивести його з манівців на ясну й широку дорогу всезагального прогресу і добра” [3, 39]. Закінчується звернення гаслами: “Вчення мультиплундизму правдиве і прекрасне, й частина молоді нашої вже вірить у це. Чим швидше прийме цю віру увесь наш народ, тим ближче підступиться він до золотої брами кращого майбуття для нинішніх, прийдешніх і грядущих поколінь. Тож нумо, браття, до зброї! Геть усе старе і осоружне! Возз'єднаймося ж у мультиплундизмі в ім'я майбутніх поколінь! Час настав” [3, 40].

“Ровно/Рівне (стіна)” Олександра Ірванця є переконливим приладом того, що “постмодернізм в українській літературі втілюється топографічно, як переплетення ідеальних місць...” [1, 21], одним із яких є місто дитинства та юності автора. Ключовим символом у романі є асоціонім Стіна, що віртуально роз'єднує і водночас поєднує топографію українського міста, фокусуючи в собі недалеке минуле й невиразне, чітко не окреслене майбутнє. Навіть у асоціонімах Олександра Ірванця домінує маскулінне суперменне начало. Герой може зруйнувати Стіну, йому до дупи вигадка ровенських фізиків і біологів. Т. Гундорова справедливо вважає, що “маскулінно еротична символіка” [1, 79] є однією з ознак творчості буабістів.

Література

1. Гундорова Тамара. Післячорнобильська бібліотека : український літературний постмодерн [текст] / Т. І. Гундорова. – К. : Критика, 2005. – 264 с.
2. Ірванець Олександр. Рівне / Ровно (стіна) : нібито роман / Олександр Ірванець. – Львів : Кальварія, 2002. – 192 с. (Серія “Дефіляди”).
3. Ірванець Олександр. П'ять п'єс : проза / Олександр Ірванець. – К. : Смолоскип, 2002. – 120 с.
4. Ірванець Олександр. Сегодня я склонен к эпатежу больше, чем когда-либо / Олександр Ірванець // Зеркало недели. – 2001. – 28 июля.
5. Ірванець Олександр. Обабіч “Стіни” / Олександр Ірванець // Україна молода. – 2001. – 28 липня.

Анотація

У статті розглядається асоціонім Стіна як ключовий символ міського постмодерного тексту, який віртуально поєднує та роз'єднує топографію українського міста.

Ключові слова: постмодернізм, місто, естетична функція, маскулінний початок.

Аннотация

В статье рассматривается асоционим Стена как ключевой символ городского постмодерного текста, который виртуально объединяет и разъединяет топографию украинского города.

Ключевые слова: постмодернизм, город, эстетическая функция, маскулинное начало.

Summary

At the article author pay's attention to the asocionim Wall as the main character of city post modern text, this virtually separates and disconnects the topography of Ukrainian people.

Keywords: postmodernism, city, aesthetic function, female beginning.

УДК 811.111'227.896

Чернікова О. І.,
аспірантка,

Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова

ЗВУКОСИМВОЛІЧНА СКЛАДОВА ТОПОНІМУ У ТВОРАХ ДЖ.Р.Р. ТОЛКІЄНА

Наша наукова розвідка присвячена актуальній проблемі звукового символізму у словах художнього тексту, зокрема у топонімах.